

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (prvního senátu)

17. července 2014*

„Řízení o předběžné otázce — Směrnice 93/13/EHS — Článek 7 — Listina základních práv Evropské unie — Článek 47 — Spotřebitelské smlouvy — Smlouva o hypotečním úvěru — Zneužívající klauzule — Řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou — Právo na opravný prostředek“

Ve věci C-169/14,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Audiencia Provincial de Castellón (Španělsko) ze dne 2. dubna 2014, došlým Soudnímu dvoru dne 7. dubna 2014, v řízení

Juan Carlos Sánchez Morcillo,

María del Carmen Abril García

proti

Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA,

SOUDNÍ DVŮR (první senát),

ve složení A. Tizzano, předseda senátu, E. Levits (zpravodaj), M. Berger, S. Rodin a F. Biltgen, soudci,
generální advokát: N. Wahl,

vedoucí soudní kanceláře: M. Ferreira, vrchní rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 30. června 2014,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za J. C. Sánchez Morcilla a M. del C. Abril García P. Medina Ainou, procurador de los tribunales, ve spolupráci s P.-J. Bastia Vidalem, abogado,
- za Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA B. García Gómezem a J. Rodríguez Cárcamem, abogados,
- za španělskou vládu S. Centeno Huerta a A. Rubio Gonzálezem, jako zmocněnci,
- za Evropskou komisi M. Owsiany-Hornung, jakož i É. Gippini Fournierem a M. van Beekem, jako zmocněnci,

* Jednací jazyk: španělština.

po vyslechnutí generálního advokáta,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článku 7 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách [zneužívajících klauzulích] ve spotřebitelských smlouvách (Úř. věst. L 95, s. 29; Zvl. vyd. 15/02, s. 288), jakož i článku 47 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi J. C. Sánchez Morcillou a M. del C. Abril García, na straně jedné, a společností Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA (dále jen „Banco Bilbao“), na straně druhé, ve věci jejich námitky proti výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti určené k jejich bydlení, jež byla zatížena hypotékou.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 Bod 9 odůvodnění směrnice uvádí:
„[...]příjemci zboží nebo služeb by měli být chráněni před zneužitím moci prodávajícího nebo poskytovatele [...]“
- 4 Článek 1 odst. 1 této směrnice zní takto:
„Účelem této směrnice je sblížit právní a správní předpisy členských států týkající se nepřiměřených podmínek [zneužívajících klauzulí] ve smlouvách uzavíraných mezi prodávajícím zbožím nebo poskytovatelem služeb a spotřebitelem.“
- 5 Článek 3 uvedené směrnice stanoví:
„1. Smluvní podmínka [klauzule], která nebyla individuálně sjednána, je považována za nepřiměřenou [zneužívající], jestliže v rozporu s požadavkem přiměřenosti [požadavkem dobré víry] způsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele.
2. Podmínka [klauzule] je vždy považována za nesjednanou individuálně, jestliže byla sepsána předem, a spotřebitel proto nemohl mít žádný vliv na obsah podmínky [klauzule], zejména v souvislosti s předem sepsanou běžnou smlouvou [s adhezní smlouvou].
[...]
3. Příloha obsahuje informativní a nevyčerpávající seznam podmínek [klauzulí], které mohou být pokládány za nepřiměřené [zneužívající].“
- 6 Podle čl. 7 odst. 1 směrnice:
„Členské státy zajistí, aby v zájmu spotřebitelů a konkurentů existovaly přiměřené a účinné prostředky zabraňující dalšímu používání nepřiměřených podmínek [zneužívajících klauzulí] ve smlouvách, které uzavírají prodávající nebo poskytovatelé se spotřebiteli.“

- 7 Příloha směrnice 93/13 obsahuje výčet klauzulí uvedených v jejím čl. 3 odst. 3. Obsahuje zejména následující klauzule:

„1. Podmínky [klauzule], jejichž cílem nebo následkem je:

[...]

- q) zbavení spotřebitele práva podat žalobu nebo použít jiný opravný prostředek, zejména požadovat na spotřebiteli, aby předkládal spory výlučně rozhodčímu soudu, na který se nevztahují ustanovení právních předpisů, nebo bránění uplatnění tohoto práva, nepřiměřené omezování důkazů, které má spotřebitel k dispozici, nebo ukládání důkazního břemene, které by podle použitelných právních předpisů mělo příslušet druhé smluvní straně, spotřebiteli.

[...]“

Španělské právo

- 8 Kapitola III zákona 1/2013 o opatřeních směřujících k posílení ochrany hypotečních dlužníků, dluhové restrukturalizaci a sociálním nájmem (Ley 1/2013, de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social) ze dne 14. května 2013 (BOE č. 116 ze dne 15. května 2013, s. 36373, dále jen „zákon 1/2013“) provedla změnu občanského soudního řádu (Ley de enjuiciamiento civil) ze dne 7. ledna 2000 (BOE č. 7 ze dne 8. ledna 2000, s. 575), následně změněného nařízením s mocí zákona 7/2013 o naléhavých daňových a rozpočtových opatřeních podporujících výzkum, vývoj a inovaci (decreto-ley 7/2013 de medidas urgentes de naturaleza tributaria, presupuestarias y de fomento de la investigación, el desarrollo y la innovación) ze dne 28. června 2013 (BOE č. 155 ze dne 29. června 2013, s. 48767, dále jen „LEC“).
- 9 Článek 695 LEC, týkající se řízení o námitce proti výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou, má následující znění:

„1. V řízeních podle této kapitoly může povinná osoba, vůči níž je veden výkon rozhodnutí, vznést námitku proti výkonu rozhodnutí, jen pokud se opírá o následující důvody:

- 1) zánik zajištění nebo zajištěné pohledávky; [...]
- 2) chyba při výpočtu vymahatelné částky; [...]
- 3) skutečnost, že v případě exekuce movitého majetku zatíženého hypotékou nebo majetku zatíženého zástavním právem bez skutečné držby věci je daný majetek již vázán jiným zástavním právem, zatížen hypotékou týkající se movitého či nemovitého majetku nebo zabaven, a to před vznikem závazku, který je důvodem k danému řízení; tato skutečnost musí být doložena příslušným zápisem v rejstříku;
- 4) zneužívající charakter smluvní klauzule, která je základem pro výkon rozhodnutí nebo která určila výši vymahatelné částky.

2. Byla-li vznesena námitka podle předchozího odstavce, soudní kancelář přeruší výkon rozhodnutí a předvolá účastníky řízení k jednání před soudem, který vydal příkaz k výkonu rozhodnutí. Předvolání k soudu musí být uskutečněno alespoň patnáct dnů přede dnem předmětného jednání. Soud na jednání vyslechne účastníky řízení, přezkoumá písemnosti, které byly předloženy, a druhý den vydá formou usnesení příslušné rozhodnutí.

3. Rozhodnutí, kterým se vyhová námitce založené na prvním a třetím důvodu v odstavci 1 tohoto článku, má za následek zastavení výkonu rozhodnutí. Rozhodnutí, kterým se vyhová námitce založené na druhém důvodu, stanoví částku, již se má další výkon rozhodnutí týkat.

Je-li vyhověno čtvrtému důvodu, výkon rozhodnutí se zastaví, pokud je základem výkonu rozhodnutí smluvní klauzule. Pokud tomu tak není, výkon rozhodnutí pokračuje bez uplatnění zneužívající klauzule.

4. Proti rozhodnutí o zastavení výkonu rozhodnutí nebo neuplatnění zneužívající klauzule lze podat odvolání.

S výjimkou těchto případů nelze proti rozhodnutí o námitce podle tohoto článku podat žádný opravný prostředek a jeho účinky jsou omezeny výlučně na řízení o výkonu rozhodnutí, v němž bylo vydáno.“

10 Článek 552 LEC, týkající se opravného prostředku v případě, že soud odmítne výkon nařídit, stanoví:

„1. Má-li soud za to, že nejsou splněny zákonem požadované okolnosti a podmínky k nařízení výkonu, vydá usnesení o zamítnutí výkonu.

Pokud soud dojde k závěru, že některá z klauzulí figurující v jednom z exekučních titulů uvedených v čl. 557 odst. 1 může být považována za zneužívající, vyslechně účastníky ve lhůtě patnácti dnů. Po jejich vyslechnutí přijme ve lhůtě pěti dnů rozhodnutí v souladu s čl. 561 odst. 1 bodem 3.

2. Proti usnesení o zamítnutí výkonu lze přímo podat odvolání, jehož projednání se účastní pouze věřitel. Ten může před podáním odvolání požádat rovněž o nový přezkum svého návrhu tímž soudem.

3. Po nabytí právní moci usnesení o zamítnutí výkonu může věřitel uplatnit své nároky pouze v příslušném řádném řízení, nebrání-li tomu překážka věci pravomocně rozsouzené spojená s rozsudkem nebo konečným rozhodnutím, na nichž byl návrh na výkon založen.“

11 Podle článku 557 LEC, týkajícího se řízení o námitce proti výkonu rozhodnutí nařízenému na základě jiných než soudních či rozhodčích exekučních titulů:

„1. Pokud byl výkon rozhodnutí nařízen na základě titulů uvedených v čl. 517 odst. 2 bodech 4, 5, 6 a 7, jakož i na základě jiných vykonatelných dokladů uvedených v čl. 517 odst. 2 bodě 9, námitka, kterou proti němu osoba povinná musí podat ve lhůtě a v podobě stanovených v předchozím článku, může být odůvodněna pouze těmito důvody:

[...]

7) skutečnost, že příslušný titul obsahuje zneužívající klauzule.

2. Pokud je vznesena námitka uvedená v předchozím odstavci, soudní kancelář přeruší v rámci organizačních procesních opatření výkon rozhodnutí.“

- 12 Článek 561 odst. 1 LEC se týká usnesení, kterým je rozhodnuto o námitce vznesené z věcných důvodů, a má následující znění:

„1. Po vyslechnutí účastníků řízení o námitce proti výkonu rozhodnutí, která se nezakládá na procesních vadách, a po případném jednání přijme soud prostřednictvím usnesení pouze pro účely výkonu jedno z následujících rozhodnutí:

- 1) Je-li námitka zamítnuta v plném rozsahu, nařídí pokračovat ve výkonu týkajícím se stanovené částky. Byla-li námitka založena na nadměrných požadavcích a bylo-li jí částečně vyhověno, je nařízen výkon týkající se odpovídající částky.

Je-li námitka zamítnuta v plném rozsahu, je dle ustanovení článku 394, týkajícího se nákladů řízení v prvním stupni, povinné osobě uložena náhrada nákladů tohoto řízení;

- 2) Je-li vyhověno jednomu z důvodů uvedených v člancích 556 a 557 nebo má-li soud za to, že nadměrné požadavky připuštěné dle článku 558 jsou plně odůvodněny, určí, že výkon rozhodnutí se zastavuje;
- 3) Je-li konstatován zneužívající charakter některých klauzulí, určí vydané usnesení jeho důsledky, a to rozhodnutím o zastavení výkonu rozhodnutí, nebo nařízením výkonu bez uplatnění klauzulí považovaných za zneužívající.

2. Je-li námitce proti výkonu vyhověno, je výkon neúčinný, zabavený majetek je vrácen a případná zajišťovací opatření zrušena, přičemž ve vztahu k povinné osobě se obnoví stav předcházející výkonu rozhodnutí, v souladu s ustanoveními článků 533 a 534. Oprávněné osobě je rovněž uložena náhrada nákladů řízení o námitce.

3. Proti usnesení, jímž bylo rozhodnuto o námitce, je možno podat odvolání, které nemá odkladný účinek na výkon, jestliže předmětem odvolání je rozhodnutí o zamítnutí námítky.

Je-li předmětem odvolání rozhodnutí, kterým bylo námitce vyhověno, může oprávněná osoba požádat o ponechání zabaveného majetku a zachování přijatých zajišťovacích opatření, jakož i o přijetí vhodných opatření podle článku 697 zákona. Soud o této žádosti rozhodne formou usnesení, poskytne-li osoba oprávněná dostatečnou jistotu stanovenou samotným rozhodnutím, kterou by ručila za odškodnění, na něž by v případě potvrzení vyhovění námitce měla povinná osoba nárok.“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 13 Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že žalobci v původním řízení podepsali dne 9. června 2003 s Banco Bilbao notářský zápis o půjčce ve výši 300 500 eur zajištěné zástavním právem k nemovitosti určené k jejich bydlení.
- 14 Tato částka měla být splacena do 30. června 2028 v 360 měsíčních splátkách. V případě, že by dlužníci svůj závazek neplnili, byla Banco Bilbao oprávněna požadovat předčasné splacení půjčky. Článek 6a smlouvy o půjčce stanovoval úrok z prodlení na 19 % p. a., přičemž zákonná úroková míra platná v dotčeném období ve Španělsku činila 4 % p. a.
- 15 Vzhledem k tomu, že žalobci v původním řízení neplnili svou povinnost platit měsíční splátky této půjčky, požádala Banco Bilbao dne 15. dubna 2011 o splacení celého úvěru včetně běžných úroků a úroků z prodlení a navrhla nucený prodej nemovitosti zatížené hypotékou ve svůj prospěch.

- 16 Po zahájení řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou podali žalobci v původním řízení proti tomuto řízení námitku, která byla dne 19. června 2013 rozhodnutím Juzgado de Primera Instancia no 3 de Castellón (soud prvního stupně č. 3 v Castellónu) zamítnuta. Žalobci v původním řízení poté podali proti tomuto rozhodnutí odvolání, které bylo prohlášeno za přípustné a postoupeno Audiencia Provincial de Castellón (provinční soud v Castellónu).
- 17 Předkládající soud uvádí, že ačkoliv španělské občanské soudní řízení umožňuje podat odvolání proti rozhodnutí, které vyhovuje námitce podané dlužníkem, a ukončuje tak výkon rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou, neumožňuje naproti tomu dlužníkovi, jehož námitka byla zamítnuta, podat odvolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým se nařizuje pokračovat v nuceném výkonu rozhodnutí.
- 18 Předkládající soud má pochybnosti o tom, zda je tato vnitrostátní právní úprava slučitelná s cílem ochrany spotřebitele, který sleduje směrnice 93/13, jakož i s právem na účinný opravný prostředek, jak je zakotveno v článku 47 Listiny. Tento soud upřesňuje, že možnost dlužníků podat odvolání může být o to více rozhodující, že některé klauzule úvěrové smlouvy dotčené v původním řízení by mohly být považovány za „zneužívající“ ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13.
- 19 Za těchto okolností se Audiencia Provincial de Castellón rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:
- „1) Brání čl. 7 odst. 1 [směrnice 93/13], který členským státům ukládá povinnost zajistit, aby v zájmu spotřebitelů existovaly přiměřené a účinné prostředky zabráňující dalšímu používání zneužívajících klauzulí ve smlouvách, které uzavírají prodávající nebo poskytovatelé se spotřebiteli, takovému procesnímu předpisu, jako je čl. 695 odst. 4 [LEC], který při úpravě opravného prostředku proti rozhodnutí o námitce proti výkonu rozhodnutí týkajícího se majetku, který byl zatížen hypotékou nebo byl zastaven, umožňuje podat odvolání jen proti usnesení, jímž je rozhodnuto o zastavení řízení nebo neuplatnění zneužívající klauzule, a vylučuje opravný prostředek v ostatních případech, což má za bezprostřední následek to, že zatímco oprávněná osoba se může odvolat, když je vyhověno námitce povinné osoby a je rozhodnuto o zastavení řízení nebo o neuplatnění zneužívající klauzule, povinný spotřebitel nemůže podat opravný prostředek v případě, že je jeho námitka zamítnuta?
- 2) Brání v oblasti působnosti unijní právní úpravy na ochranu spotřebitele obsažené ve směrnici 93/13 zásada práva na účinnou právní ochranu a práva na spravedlivý proces a na rovnost zbraní, zakotvené článkem 47 Listiny, takovému ustanovení vnitrostátního práva, jakým je čl. 695 odst. 4 [LEC], který při úpravě opravného prostředku proti rozhodnutí o námitce proti výkonu rozhodnutí týkajícího se majetku, který byl zatížen hypotékou nebo byl zastaven, umožňuje podat odvolání jen proti usnesení, jímž je rozhodnuto o zastavení řízení nebo neuplatnění zneužívající klauzule, a vylučuje opravný prostředek v ostatních případech, což má za bezprostřední následek to, že zatímco oprávněná osoba se může odvolat, když je vyhověno námitce povinné osoby a je rozhodnuto o zastavení řízení nebo o neuplatnění zneužívající klauzule, povinná osoba nemůže podat opravný prostředek v případě, že je její námitka zamítnuta?“
- 20 Předseda Soudního dvora vyhověl žádosti předkládajícího soudu a rozhodl o projednání věci ve zrychleném řízení podle článku 23a statutu Soudního dvora Evropské unie a čl. 105 odst. 1 jednacího řádu Soudního dvora (usnesení předsedy Soudního dvora Sánchez Morcillo a Abril García, C-169/14, EU:C:2014:1388).

K předběžným otázkám

- 21 Podstatou obou otázek předkládajícího soudu, které je třeba přezkoumat společně, je, zda čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 ve spojení s článkem 47 Listiny musí být vykládán v tom smyslu, že brání takovému systému výkonu rozhodnutí, jaký je dotčen v původním řízení a který stanoví, že řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou nemůže být přerušeno soudem rozhodujícím v nalézacím řízení a ten může ve svém konečném rozhodnutí spotřebiteli nanejvýš přiznat náhradu za vzniklou újmu, jelikož se spotřebitel jakožto dlužník, proti němuž výkon směřuje, nemůže odvolat proti rozhodnutí zamítajícímu jeho námitku proti tomuto výkonu, zatímco prodávající nebo poskytovatel, tedy věřitel navrhuující výkon rozhodnutí, tohoto opravného prostředku proti rozhodnutí, jímž je nařízeno ukončení řízení nebo jímž je zneužívající klauzule prohlášena za nepoužitelnou, využít může.
- 22 V tomto ohledu je třeba především připomenout, že podle ustálené judikatury Soudního dvora systém ochrany zavedený směrnicí 93/13 vychází z myšlenky, že se spotřebitel nachází v nerovném postavení vůči prodávajícímu nebo poskytovateli, co se týče vyjednávací síly i úrovně informovanosti (rozsudky *Barclays Bank*, C-280/13, EU:C:2014:279, bod 32, a *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, bod 44).
- 23 S ohledem na takové nerovné postavení čl. 6 odst. 1 uvedené směrnice stanoví, že zneužívající klauzule nejsou pro spotřebitele závazné. Jedná se o kogentní ustanovení, které směřuje k nahrazení formální rovnováhy, kterou smlouva nastoluje mezi právy a povinnostmi smluvních stran, rovnováhou skutečnou, která může nastolit rovnost mezi těmito smluvními stranami (rozsudek *Banco Español de Crédito*, C-618/10, EU:C:2012:349, bod 40 a citovaná judikatura).
- 24 V tomto kontextu již Soudní dvůr několikrát rozhodl, že vnitrostátní soud má povinnost posuzovat zneužívající povahu smluvní klauzule spadající do působnosti uvedené směrnice z úřední povinnosti, a odstraňovat tak nerovnováhu, která existuje mezi spotřebitelem a prodávajícím nebo poskytovatelem, pokud má za tímto účelem k dispozici nezbytné informace o právním a skutkovém stavu (rozsudky *Aziz*, EU:C:2013:164, bod 46, a *Barclays Bank*, EU:C:2014:279, bod 34).
- 25 Vnitrostátní řízení o výkonu rozhodnutí, jakými jsou i řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou, podléhají požadavkům plynoucím z uvedené judikatury Soudního dvora, jejímž cílem je účinná ochrana spotřebitele.
- 26 V rámci takových řízení tak již Soudní dvůr rozhodl, že směrnice 93/13 musí být vykládána v tom smyslu, že brání právní úpravě členského státu, která neumožňuje soudu, jemuž je předložen návrh na vydání platebního rozkazu, aby bez námítky podané spotřebitelem posoudil z úřední povinnosti, *a limine* či v jakémkoli jiném stadiu řízení, zneužívající charakter klauzule o úrocích z prodlení obsažené ve smlouvě uzavřené mezi prodávajícím či poskytovatelem a spotřebitelem, ačkoli má pro tyto účely k dispozici potřebné informace o právním a skutkovém stavu (viz rozsudek *Banco Español de Crédito*, EU:C:2012:349, bod 57).
- 27 Soudní dvůr rovněž rozhodl, že uvedená směrnice musí být vykládána v tom smyslu, že brání právní úpravě členského státu, která v rámci řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou nestanoví jako důvod pro podání námítky zneužívající charakter smluvní klauzule, na základě které byl vydán exekuční titul, a zároveň neumožňuje soudu, který rozhoduje v nalézacím řízení a který je příslušný posoudit zneužívající charakter takové klauzule, přijmout předběžná opatření, především pak přerušit uvedené řízení o výkonu rozhodnutí, jestliže je přijetí takových opatření nezbytné k zajištění plného účinku jeho konečného rozhodnutí (viz rozsudek *Aziz*, EU:C:2013:164, bod 64).
- 28 Judikatura Soudního dvora rovněž určila, že směrnice 93/13 brání vnitrostátní právní úpravě, která soudu, který rozhoduje v řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou, neumožňuje přezkoumat z úřední povinnosti či na návrh spotřebitele zneužívající charakter klauzule obsažené ve smlouvě, ze které vyplývá vymáhaný dluh a která je podkladem pro exekuční titul, ani

přijmout předběžná opatření, zejména pak přerušit výkon rozhodnutí, jestliže je přijetí takového opatření nezbytné k zajištění plného účinku konečného rozhodnutí přijatého v odpovídajícím nalézacím řízení soudem, který je příslušný k posouzení zneužívajícího charakteru takové klauzule (usnesení Banco Popular Español a Banco de Valencia, C-537/12 a C-116/13, EU:C:2013:759, bod 60).

- 29 V souladu s touto judikaturou a především po vyhlášení rozsudku Aziz (EU:C:2013:164) byly zákonem 1/2013 ze dne 14. května 2013 pozměněny zejména články LEC související s výkonem rozhodnutí týkajících se majetku zatíženého hypotékou nebo zástavním právem tak, že do čl. 695 odst. 1 LEC doplnil možnost, aby osoba povinná v řízeních o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou vznesla námitku založenou na zneužívajícím charakteru smluvní klauzule, která je základem pro výkon rozhodnutí.
- 30 V souvislosti s touto změnou zákona vyvstal problém, který se odlišuje od otázek řešených v rámci rozsudku Aziz (EU:C:2013:164) a usnesení Banco Popular Español a Banco de Valencia (EU:C:2013:759). Tento problém se týká toho, že tato vnitrostátní právní úprava omezuje možnosti podání odvolání proti tomuto rozhodnutí pouze na případy, kdy soud rozhodující v prvním stupni vyhověl námitce založené na zneužívajícím charakteru smluvní klauzule, která je základem pro výkon rozhodnutí, čímž uvedená právní úprava zavádí rozdílné zacházení s prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem jakožto účastníky řízení. Jelikož je odvolání možné pouze v případě, že byla námitka považována za opodstatněnou, disponuje totiž prodávající nebo poskytovatel možností podat opravný prostředek proti rozhodnutí nepříznivému pro své zájmy, zatímco spotřebitel tuto možnost v případě zamítnutí námítky nemá.
- 31 V tomto ohledu je třeba připomenout, že při neexistenci harmonizace vnitrostátních mechanismů nuceného výkonu je na základě zásady procesní autonomie členských států úkolem jejich vnitrostátního práva, aby určilo podmínky, za nichž je v řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou přípustné podávat odvolání proti rozhodnutí o legitimitě smluvní klauzule. Soudní dvůr však zdůraznil, že tyto podmínky musí splňovat dva předpoklady, a sice nesmějí být méně příznivé než ty, kterými se řídí obdobné situace ve vnitrostátním právu (zásada rovnocennosti), a nesmějí v praxi znemožňovat nebo nadměrně ztěžovat výkon práv přiznaných spotřebitelům unijním právem (zásada efektivity) (v tomto smyslu viz rozsudky Mostaza Claro, C-168/05, EU:C:2006:675, bod 24; Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, EU:C:2009:615, bod 38; Aziz, EU:C:2013:164, bod 50, a Barclays Bank, EU:C:2014:279, bod 37).
- 32 Pokud jde o zásadu rovnocennosti, je nutno uvést, že Soudní dvůr nemá k dispozici žádnou informaci, která by byla s to vyvolat pochybnosti o souladu vnitrostátní právní úpravy dotčené ve věci v původním řízení s touto zásadou.
- 33 Zejména z ustanovení čl. 695 odst. 1 a 4 LEC totiž vyplývá, že španělský procesní systém nestanoví, že by spotřebitel mohl podat odvolání proti rozhodnutí o zamítnutí své námítky proti výkonu rozhodnutí nejen v případě, že je tato námitka založena na zneužívajícím charakteru klauzule obsažené ve smlouvě uzavřené mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem, ve smyslu článku 6 směrnice 93/13, ale také tehdy, je-li je založena na porušení kogentního vnitrostátního pravidla, což musí nicméně ověřit předkládající soud (v tomto smyslu viz rozsudky Aziz, EU:C:2013:164, bod 52, a Pohotovost, EU:C:2014:101, bod 49).
- 34 A dále, pokud jde o zásadu efektivity, Soudní dvůr již rozhodl, že každý případ, kdy vyvstává otázka, zda vnitrostátní procesní ustanovení znemožňuje nebo nadměrně ztěžuje použití unijního práva, je třeba analyzovat s přihlédnutím k úloze tohoto ustanovení v rámci řízení jako celku, jeho průběhu a jeho zvláštnostem u různých vnitrostátních orgánů. Z tohoto hlediska je třeba případně zohlednit základní zásady vnitrostátního právního systému, jako například právo na obhajobu, zásadu právní jistoty a řádný průběh řízení (v tomto smyslu viz rozsudky Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León, C-413/12, EU:C:2013:800, bod 34, jakož i Pohotovost, EU:C:2014:101, bod 51 a citovaná judikatura).

- 35 Povinnost členských států zajistit efektivitu práv, která jednotlivcům plynou ze směrnice 93/13, před používáním zneužívajících klauzulí tak zahrnuje požadavek soudní ochrany, zakotvený rovněž článkem 47 Listiny, který musí vnitrostátní soud respektovat (v tomto smyslu viz rozsudek Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, bod 29). Tato ochrana se musí uplatnit při určení soudů příslušných k rozhodování o žalobách založených na unijním právu i při stanovení procesních podmínek souvisejících s takovými žalobami (v tomto smyslu viz rozsudek Alassini a další, C-317/08 až C-320/08, EU:C:2010:146, bod 49).
- 36 V tomto ohledu je přitom třeba připomenout, že podle unijního práva dává zásada účinné právní ochrany právo na přístup k soudu, nikoliv k dvoustupňovému soudnímu řízení (v tomto smyslu viz rozsudek Samba Diouf, C-69/10, EU:C:2011:524, bod 69). V důsledku toho skutečnost, že spotřebitel v postavení dlužníka, proti němuž směřuje řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou, může uplatnit svá práva plynoucí ze směrnice 93/13 prostřednictvím opravného prostředku pouze před jedním soudem, nemůže být jako taková v rozporu s unijním právem.
- 37 Avšak s přihlédnutím k místu, které zaujímá čl. 695 odst. 1 a 4 LEC v rámci celého řízení, je třeba dojít k následujícím zjištěním.
- 38 Zaprvé je třeba uvést, že ze spisu předloženého Soudnímu dvoru plyne, že podle španělských procesních pravidel může být řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou, jehož předmětem je nemovitost uspokojující základní potřebu spotřebitele, tedy mít bydliště, zahájeno prodávajícím nebo poskytovatelem na základě vykonatelného notářského zápisu, aniž by byl obsah tohoto zápisu předmětem soudního přezkumu směřujícího k odhalení případného zneužívajícího charakteru některých klauzulí tohoto zápisu. Taková výsada poskytovaná prodávajícímu nebo poskytovateli činí tím nezbytnější skutečnost, aby spotřebitel jakožto dlužník, proti němuž výkon směřuje, mohl využít účinné soudní ochrany.
- 39 Pokud jde o přezkum prováděný v tomto ohledu soudem rozhodujícím o výkonu, je třeba uvést, jak potvrdila španělská vláda na jednání, že čl. 552 odst. 1 LEC navzdory změnám provedeným v LEC po vyhlášení rozsudku Aziz (EU:C:2013:164) zákonem 1/2013 neukládá soudu, aby z úřední povinnosti přezkoumával případný zneužívající charakter smluvních klauzulí, z nichž návrh na výkon vychází, jelikož tento přezkum je dobrovolný.
- 40 A dále podle čl. 695 odst. 1 LEC ve znění zákona 1/2013 může osoba povinná v řízeních o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou podat proti tomuto výkonu námitku, zakládá-li se mj. na zneužívající charakter smluvní klauzule, která je základem pro výkon rozhodnutí nebo která určila výši vymahatelné částky.
- 41 V tomto ohledu je třeba nicméně zdůraznit, že podle čl. 552 odst. 1 LEC soudní přezkum námítky založené na zneužívajícím charakteru smluvní klauzule podléhá časovým lhůtám souvisejícím například s vylechnutím účastníků řízení ve lhůtě patnácti dnů a rozhodnutím ve lhůtě pěti dnů.
- 42 Mimoto ze spisu předloženého Soudnímu dvoru plyne, že španělský procesní systém se v oblasti řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou vyznačuje tím, že po zahájení řízení je každá další žaloba, kterou spotřebitel podá, včetně žaloby směřující ke zpochybnění platnosti exekučního titulu, vymahatelnosti, jisté povahy, existence nebo výše dluhu, předmětem samostatného řízení a rozhodnutí, aniž jejich účinkem může být přerušeni nebo zastavení probíhajícího řízení o výkonu, s výjimkou zvláštního případu, kdy tento spotřebitel provedl předběžný zápis návrhu na zrušení hypotéky před provedením marginální poznámky o vystavení dokladu o závazku (v tomto smyslu viz rozsudek Aziz, EU:C:2013:164, body 55 až 59).
- 43 Vzhledem k těmto charakteristikám vystavuje španělský procesní systém, jako celek a v podobě použitelné na věc v původním řízení, v případě zamítnutí námítky vznesené spotřebitelem proti výkonu rozhodnutí týkajícího se jeho nemovitosti zatížené hypotékou uvedeného spotřebitele, či tak

jako ve věci v původním řízení i jeho rodinu, riziku, že přijde nuceným prodejem o své bydliště, zatímco soud rozhodující o výkonu provede nanejvýš rychlý přezkum platnosti smluvních klauzulí, na nichž prodávající nebo poskytovatel zakládá svůj návrh. Ochrana, kterou by mohl spotřebiteli jakožto dlužníkovi, proti němuž výkon směřuje, případně poskytovat odlišný soudní přezkum uskutečněný v rámci nalézacího řízení zahájeného současně s řízením o výkonu rozhodnutí, nemůže toto riziko zmírnit, jelikož i za předpokladu, že by tento přezkum odhalil existenci zneužívající klauzule, nedostalo by se tomuto spotřebiteli naturální náhrady jeho újmy spočívající v obnovení stavu před výkonem rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou, ale nanejvýš náhrady škody. Samotný odškodňující charakter případné náhrady poskytnuté spotřebiteli mu přitom dává pouze neúplnou a nedostatečnou ochranu. Nepředstavuje přiměřený ani účinný prostředek, ve smyslu čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13, zabráňující dalšímu používání klauzule považované za zneužívající a obsažené v úřední listině zatěžující nemovitost hypotékou, na základě níž došlo k výkonu (v tomto smyslu viz rozsudek Aziz, EU:C:2013:164, bod 60).

- 44 Zadruhé opět s ohledem na místo čl. 695 odst. 4 LEC v systematice celého řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou dle španělského práva, je třeba uvést, že toto ustanovení přiznává prodávajícímu nebo poskytovateli jakožto věřiteli podávajícímu návrh na výkon právo se odvolat proti rozhodnutí o zastavení výkonu rozhodnutí nebo neuplatnění zneužívající klauzule, ale naopak neumožňuje spotřebiteli využít právo na opravný prostředek proti rozhodnutím zamítajícím námitku proti výkonu.
- 45 Jasně se proto jeví, že průběh řízení o námitce proti výkonu stanoveného v článku 695 LEC před vnitrostátním soudem staví spotřebitele jakožto dlužníka, proti němuž výkon směřuje, do stavu podřízenosti vůči prodávajícímu nebo poskytovateli jakožto věřiteli podávajícímu návrh na výkon, pokud jde o soudní ochranu práv, kterých je na základě směrnice 93/13 oprávněn se dovolávat proti používání zneužívajících klauzulí.
- 46 Za těchto podmínek je nutno konstatovat, že procesní systém dotčený ve věci v původním řízení ohrožuje dosažení cíle sledovaného směrnicí 93/13. Tato nerovnost procesních prostředků poskytovaných spotřebiteli na straně jedné a prodávajícímu nebo poskytovateli na straně druhé pouze prohlubuje stávající nerovnost smluvních stran, na niž bylo poukázáno již v bodě 22 tohoto rozsudku a která se kromě toho odráží v rámci individuálních žalob týkajících se spotřebitele a prodávajícího nebo poskytovatele, s nímž uzavřel smlouvu (obdobně viz rozsudek Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León, EU:C:2013:800, bod 50).
- 47 Mimoto je takový procesní systém v rozporu s judikaturou Soudního dvora, podle níž specifika soudního řízení, které probíhá v rámci vnitrostátního práva mezi prodávajícím nebo poskytovatelem na jedné straně a spotřebitelem na straně druhé, nemohou představovat okolnost, která může mít dopad na právní ochranu, kterou musí mít spotřebitel na základě ustanovení směrnice 93/13 (v tomto smyslu viz rozsudek Aziz, EU:C:2013:164, bod 62).
- 48 Plyne z toho rovněž, že pokud v řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou proti sobě stojí spotřebitel a prodávající nebo poskytovatel, průběh řízení o námitce proti tomuto výkonu podle španělského práva, stanovený v článku 695 LEC, před vnitrostátním soudem je v rozporu se zásadou rovnosti zbraní nebo procesní rovnosti. Tato zásada je přitom součástí zásady účinné soudní ochrany práv, která jednotlivcům vyplývá z unijního práva, tak jak je zaručena článkem 47 Listiny (v tomto smyslu viz rozsudky Otis a další, C-199/11, EU:C:2012:684, bod 48, a Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, bod 29).
- 49 Z ustálené judikatury Soudního dvora totiž plyne, že zásada rovnosti zbraní, která je stejně jako zejména zásada kontradiktornosti pouze logickým důsledkem samotného pojmu „spravedlivý proces“, znamená povinnost nabídnout každému účastníku řízení přiměřenou možnost prezentovat svoji věc za podmínek, které ho nestaví do jasně nevýhodnější situace oproti svému protivníkovi (rozsudek Švédsko a další v. API a Komise, C-514/07 P, C-528/07 P a C-532/07 P, EU:C:2010:541, bod 88).

- 50 Za těchto podmínek je nutno konstatovat, že takové vnitrostátní řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou, jaké je dotčeno ve věci v původním řízení, může zasahovat do efektivity ochrany spotřebitele zamýšlené směrnicí 93/13 ve spojení s článkem 47 Listiny, jelikož tento procesní režim prohlubuje nerovnost zbraní mezi prodávajícími nebo poskytovateli jakožto věřiteli podávajícími návrh na výkon na straně jedné a spotřebiteli jakožto dlužníky, proti nimž výkon směřuje, na straně druhé při využívání možnosti podat žalobu založenou na právech, která spotřebitelům poskytuje směrnice 93/13, tím spíše že procesní podmínky pro podávání těchto žalob se jeví neúplné a nedostatečné k zabránění dalšímu používání zneužívající klauzule obsažené v úřední listině zatěžující nemovitost hypotékou, na základě níž prodávající nebo poskytovatel přistupuje k výkonu rozhodnutí stran nemovitosti, jež sloužila jako zajištění.
- 51 Ve světle všech těchto úvah je třeba na položené otázky odpovědět, že čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 ve spojení s článkem 47 Listiny musí být vykládán v tom smyslu, že brání takovému systému výkonu rozhodnutí, jaký je dotčen v původním řízení, který stanoví, že řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou nemůže být přerušeno soudem rozhodujícím v nalézacím řízení a ten může v konečném rozhodnutí spotřebiteli nanejvýš přiznat náhradu za vzniklou újmu, jelikož spotřebitel jakožto dlužník, proti němuž výkon směřuje, se nemůže odvolat proti rozhodnutí zamítajícímu jeho námitku proti tomuto výkonu, zatímco prodávající nebo poskytovatel, který je věřitelem navrhujícím výkon rozhodnutí, tohoto opravného prostředku proti rozhodnutí, jímž je nařízeno ukončení řízení nebo jímž je zneužívající klauzule prohlášena za nepoužitelnou, využít může.

K nákladům řízení

- 52 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (první senát) rozhodl takto:

Článek 7 odst. 1 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách [zneužívajících klauzulích] ve spotřebitelských smlouvách ve spojení s článkem 47 Listiny základních práv Evropské unie musí být vykládán v tom smyslu, že brání takovému systému výkonu rozhodnutí, jaký je dotčen v původním řízení, který stanoví, že řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou nemůže být přerušeno soudem rozhodujícím v nalézacím řízení a ten může v konečném rozhodnutí spotřebiteli nanejvýš přiznat náhradu za vzniklou újmu, jelikož spotřebitel jakožto dlužník, proti němuž výkon směřuje, se nemůže odvolat proti rozhodnutí zamítajícímu jeho námitku proti tomuto výkonu, zatímco prodávající nebo poskytovatel, který je věřitelem navrhujícím výkon rozhodnutí, tohoto opravného prostředku proti rozhodnutí, jímž je nařízeno ukončení řízení nebo jímž je zneužívající klauzule prohlášena za nepoužitelnou, využít může.

Podpisy.